ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Образотворче мистецтво	Рівень вищої освіти (бакалаврський)	перший
Кафедра	Графіки, ТіМ, РЕТМ, живопису, монументального живопису	Рік навчання	2
Галузь знань	В Культура, мистецтво та гуманітарні науки	Вид дисципліни	Обов'язкова
Спеціальність	В4 Образотворче мистецтво та реставрація	Семестри	3-4
		Форма навчання	денна

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ ТА МИСТЕЦВА

Семестр ІІІ (осінь 2026)
01 вересня — 12 грудня
Семестр ІV (весна 2027)
25 січня — 08 травня

Викладач Штан Геннадій Валерійович, PhD (канд. іст. наук)
E-mail shtaing.gennady@ksada.org
Заняття: Згідно розкладу
Консультації Згідно розкладу
Адреса к. 207, поверх 2, корпус 3, вул. Мистецтв 11
Телефон 050 278-72-99

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Офіційним каналом комунікації з викладачем під час воєнного стану є онлайн-заняття, месенджери (WhatsApp, Viber), електронна пошта та телефон і тільки у робочі дні.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна має обов'язкові передумови для вивчення: курси «Філософія», «Історія України», «Історія образотворчого мистецтва». Наявність мінімальних навичок користування комп`ютером із операційною системою Windows версії не нижче Windows 7, Microsoft Office 2007 або вище, браузером.

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Навчальний посібник:
Тарасов В. Історія світової культури / Навчальний посібник для студентів художніх спеціальностей [А. Корнєв, В. Тарасов]. Х.: ХДАДМ, 2020. 188 с.

ПОСИЛАННЯ НА МАТЕРІАЛИ

Посилання на матеріали згідно конкретних тем надаватимуться в ході лекційних занять.

НЕОБХІДНЕОБЛАДНАННЯ

Зошит для конспекту, ручка. Комп'ютерна техніка (ноутбук, планшет тощо) з можливістю виходу до мережі Інтернет.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Курс призначений для поширення світоглядного інструментарію культурології, інтеграції міждисциплінарних знань (які належать одночасно до сфери мистецтвознавства, культурології, філософії культури), набуття вмінь використовувати здобуті знання у науково-дослідницькій роботі. Має забезпечити набуття визначених освітньою програмою компетентностей.
Мета курсу: вивчення основних етапів, процесів, і подій історії української культури з найдавніших часів до сьогодення у контексті основних світових тенденцій. Предмет навчальної дисципліни – закономірності виникнення та розвиток української культури на різних етапах вітчизняної історії.

Дисципліна забезпечує спеціалізовані (фахові) компетентності: здатність наукового аналізу сфери професійної діяльності з використанням теоретичних підходів та методів аналізу мистецтва.

КОМПЕТЕНТНОСТІ. У результаті вивчення дисципліни студент повинен володіти такими компетентностями, як-от:

Загальні:

ЗК01. Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК05. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК06. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК07. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК012. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

Спеціальні:

СК06. Здатність інтерпретувати смисли та засоби їх втілення у мистецькому творі.

СК09. Здатність використовувати професійні знання у практичній та мистецтвознавчій діяльності.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

ПР01. Вільно спілкуватися з професійних питань державною та іноземною мовами усно і письмово.

ПРН16 Вільно спілкуватися з професійних питань державною та іноземною мовами усно та письмово.

ПРН17 Збирати, оцінювати, аналізувати та обробляти інформацію з використанням сучасних інформаційних технологій та спеціалізованого програмного забезпечення.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Спрямованість та академічна специфіка дисципліни визначається формально-логічною структурою побудови навчального плану та характером запропонованих для формування компетентностей.

Дисципліна вивчається упродовж третього-четвертого семестру / 2-й курс / (кожен семестр – 3 кредити ECTS, 90 навчальних години, в тому числі 16 годин – аудиторних лекцій, 14 годин практичних) занять, та 60 годин — самостійної роботи у межах кожного семестру). Загалом дисципліна містить 6 модулів, що складаються із 15 змістовних складових (тем).

III СЕМЕСТР. ДАВНЯ, СЕРЕДНЬОВІЧНА ТА РАННЬОМОДЕРНА КУЛЬТУРА І МИСТЕЦТВО В УКРАЇНІ

Модуль 1: Давня і середньовічна українська культура і мистецтво
Тема 1. Вступ до дисципліни. Поняття «культура». Українська культура та інформаційна агресія РФ.
Тема 2. Культура на українських землях до IX ст. Антична спадщина.
Тема 3. Культура Київської Русі.

Модуль 2: Культура та мистецтво України XV – XVIII ст.
Тема 4. Культура в українських землях у другій половині XIII – XV ст.
Тема 5. Епоха Ренесансу в українських землях. Внесок українського козацтва в культуру.
Тема 6. Культура в українських землях у складі Російської держави (2 половина XVII – XVIII ст.). Епоха бароко в Україні.
Тема 7. Культура в українських землях у складі Російської держави (2 половина XVII – XVIII ст.). Образотворче та музичне мистецтво, театр.

IV СЕМЕСТР. КУЛЬТУРА І МИСТЕЦТВО В УКРАЇНІ XIX – ПОЧАТКУ XXI СТ.

Модуль 1: Культура і мистецтво в українських землях у XIX ст.
Тема 1. Загальні тенденції та особливості розвитку української культури та мистецтва у XIX ст. Українське національне відродження.
Тема 2. Розвиток освіти та науки. Українська література та публіцистика.
Тема 3. Розвиток архітектури, образотворчого, музичного та театрального мистецтва.
Тема 4. Культура та мистецтво в українських землях на початку XX століття (1900 – 1921 рр.).

Модуль 2: Культура та мистецтво в українських землях з початку 20-х років XX ст. до сьогодення.
Тема 5. Культура та мистецтво в українських землях у 1922 – першій половині 1950-х рр. «Розстріляне Відродження».
Тема 6. Культура та мистецтво в українських землях в 1922 – першій половині 1950-х рр. Розвиток архітектури, образотворчого, музичного та театрального мистецтва.
Тема 7. Культура та мистецтво України в другій половині 1950-х – 1991 рр. Культура та мистецтво незалежної України.

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Контент дисципліни пропонується студентам через лекційну комунікацію. Форма викладу діалогічна, відкрито-комунікаційна, припускає розв'язання поточних дисциплінарних питань, підтем та практичних завдань. Теми розкриваються шляхом лекційних та практичних занять. Лабораторні заняття не передбачені. Самостійна робота здобувача спрямована на розширення вмінь та навичок на ґрунті здобутих під час аудиторної роботи знань. Основним змістом самостійної роботи є: пошук додаткової інформації, її аналіз та інтерпретація, підготовка презентацій та усних доповідей за лекційними темами дисципліни.

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Формою контролю є залік (у III семестрі) та іспит (у IV семестрі). Для успішного складання заліку та іспиту необхідно скласти рубіжні етапи контролю у формі поточних перевірок виконання завдань аудиторної частини курсу та самостійної роботи, а також

скласти іспит (2 семестр).

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

<table>
<tr><th>Національна</th><th>Бали</th><th>ECTS</th><th>Диференціація А (внутрішня)</th><th>Національна</th><th>Бали</th><th>ECTS</th></tr>
<tr><td rowspan="3">відмінно</td><td rowspan="3">90–100</td><td rowspan="3">A</td><td>A+ 98–100</td><td rowspan="2">задовільно</td><td>64–74</td><td>D</td></tr>
<tr><td>A 95–97</td><td>60–63</td><td>E</td></tr>
<tr><td>A- 90–94</td><td>незадовільно</td><td>35–59</td><td>FX</td></tr>
<tr><td rowspan="2">добре</td><td>82–89</td><td>B</td><td rowspan="2"></td><td rowspan="2">незадовільно (повторне проходження)</td><td rowspan="2">0–34</td><td rowspan="2">F</td></tr>
<tr><td>75–81</td><td>C</td></tr>
</table>

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

Під час занять як викладачеві, так і студентам необхідно вимкнути гучномовці мобільних телефонів. Аудиторна робота регламентується викладачем в залежності від теми, типу лекційного спілкування та тривалості окремих складових.
Висловлення власної дослідницької позиції, її аргументація та обґрунтування є необхідними компонентами навчального процесу.
У випадках відрядження, хвороби (інших форс-мажорних обставин) викладач має перенести заняття на вільний день за домовленістю зі студентами.
У разі неможливості присутності на заняттях із поважної причини студент має попередити викладача заздалегідь.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНОСТІ

Неприпустимим є пропуски занять без поважних причин. Запізнення на заняття не вітаються. У випадку пропуску заняття (занять) студент має самостійно виконати програму теми або іншого змістовного компоненту. В разі необхідності студент може звертатися за консультаціями до викладача. Звітом за пропущенні заняття є результати поточного контролю (активна участь у практичних заняттях).

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Студенти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності (при написанні самостійних робіт, у своїх доповідях, при складанні іспиту тощо). Жодні форми порушення академічної доброчесності не є допустимими. Категорично заборонено використання штучного інтелекту при написанні робіт. Якщо під час рубіжного контролю помічено недоброчесне використання інформації, студент втрачає право отримати бали за тему. Якщо це відбулось в процесі іспиту — студент отримує тільки ті бали, що були зараховані за попередні етапи контролю.

РОЗКЛАД КУРСУ

Дата	Тема	Вид заняття	Зміст	Годин	Рубіжний контроль	Деталі
III семестр						
Модуль 1						
Згідно розкладу	1	лекція	Вступ до дисципліни. Поняття «культура». Українська культура та інформаційна агресія РФ	2		
Згідно розкладу	2	практичне заняття	Вступ до дисципліни. Поняття «культура». Українська культура та інформаційна агресія РФ	2	Письмова самостійна робота, усні доповіді, участь у дискусії	

Згідно розкладу	3	лекція	Культура на українських землях до IX ст. Антична спадщина	2		
Згідно розкладу	4	практичне заняття	Культура на українських землях до IX ст. Антична спадщина	2	Письмова самостійна робота, усні доповіді, участь у дискусії	
Згідно розкладу	5	лекція	Культура Київської Русі	2		
Згідно розкладу	6	практичне заняття	Культура Київської Русі	2	Письмова самостійна робота, усні доповіді, участь у дискусії	
Модуль 2						
Згідно розкладу	7	лекція	Культура в українських землях у другій половині XIII – XVI ст.	2		
Згідно розкладу	8	практичне заняття	Культура в українських землях у другій половині XIII – XVI ст.	2	Письмова самостійна робота, усні доповіді, участь у дискусії	
Згідно розкладу	9	лекція	Епоха Ренесансу в українських землях. Внесок українського козацтва в культуру	2		
Згідно розкладу	10	практичне заняття	Епоха Ренесансу в українських землях. Внесок українського козацтва в культуру	2	Письмова самостійна робота, усні доповіді, участь у дискусії	
Згідно розкладу	11	лекція	Культура в українських землях у складі Російської держави (2 половина XVII – XVIII ст.). Епоха бароко в Україні	2		
Згідно розкладу	12	практичне заняття	Культура в українських землях у складі Російської держави (2 половина XVII – XVIII ст.). Епоха бароко в Україні	2	Письмова самостійна робота, усні доповіді, участь у дискусії	
Згідно розкладу	13	лекція	Культура в українських землях у складі Російської держави (2 половина XVII – XVIII ст.). Освіта та архітектура.	2		
Згідно	14	практичне	Культура в	2	Письмова самостійна	

розкладу		заняття	українських землях у складі Російської держави (2 половина XVII – XVIII ст.). Образотворче та музичне мистецтво, театр.		робота, усні доповіді, участь у дискусії	
Згідно розкладу	15	лекція	Культура в українських землях у складі Російської держави (2 половина XVII – XVIII ст.). Образотворче та музичне мистецтво, театр.	2		
IV семестр						
Модуль 1						
Згідно розкладу	1	лекція	Загальні тенденції та особливості розвитку української культури та мистецтва у XIX ст. Українське національне відродження	2		
Згідно розкладу	2	практичне заняття	Загальні тенденції та особливості розвитку української культури та мистецтва у XIX ст. Українське національне відродження	2	Письмова самостійна робота, усні доповіді, участь у дискусії	
Згідно розкладу	3	лекція	Розвиток освіти та науки. Українська література та публіцистика	2		
Згідно розкладу	4	практичне заняття	Розвиток освіти та науки. Українська література та публіцистика	2	Письмова самостійна робота, усні доповіді, участь у дискусії	
Згідно розкладу	5	лекція	Розвиток архітектури, образотворчого, музичного та театрального мистецтва	2		
Згідно розкладу	6	практичне заняття	Розвиток архітектури, образотворчого, музичного та	2	Письмова самостійна робота, усні доповіді, участь у дискусії	

			театрального мистецтва			
Згідно розкладу	7	лекція	Культура та мистецтво в українських землях на початку XX століття (1900 – 1921 рр.)	2		
Згідно розкладу	8	практичне заняття	Культура та мистецтво в українських землях на початку XX століття (1900 – 1921 рр.)	2	Письмова самостійна робота, усні доповіді, участь у дискусії	
Модуль 2						
Згідно розкладу	9	лекція	Культура та мистецтво в українських землях у 1922 – першій половині 1950-х рр. «Розстріляне Відродження»	2		
Згідно розкладу	10	практичне заняття	Культура та мистецтво в українських землях у 1922 – першій половині 1950-х рр. «Розстріляне Відродження»	2	Письмова самостійна робота, усні доповіді, участь у дискусії	
Згідно розкладу	11	лекція	Культура та мистецтво в українських землях в 1922 – першій половині 1950-х рр. Розвиток архітектури, образотворчого, музичного та театрального мистецтва	2		
Згідно розкладу	12	практичне заняття	Культура та мистецтво в українських землях в 1922 – першій половині 1950-х рр. Розвиток архітектури, образотворчого, музичного та театрального мистецтва	2	Письмова самостійна робота, усні доповіді, участь у дискусії	
Згідно розкладу	13	лекція	Культура та мистецтво України в другій половині 1950-х – 1991 рр.	2		

Згідно розкладу	14	практичне заняття	Культура та мистецтво України в другій половині 1950-х – 1991 рр.	2	Письмова самостійна робота, усні доповіді, участь у дискусії	
Згідно розкладу	15	лекція	Культура та мистецтво незалежної України	2		

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

1 семестр (залік)

Вид роботи	**Форма перевірки**	**Бали**
Рубіжний контроль за кожною темою	Перевірка викладачем	0–80
Усні відповіді на практичному занятті із демонстрацією презентації	Перевірка викладачем	0-20
Всього балів		100

2 семестр (іспит)

Вид роботи	**Форма перевірки**	**Бали**
Рубіжний контроль за кожною темою	Перевірка викладачем	0–80
Усна відповідь на іспиті	Перевірка викладачем	0–20
Всього балів		100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Студент готує на практичні заняття презентації із питань теми, яку розкриває в усній доповіді. За кожну повну та обґрунтовану відповідь студент отримує до 7 балів.

1 семестр (залік)

Поточне тестування та самостійна робота								Сума
1 модуль								
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль №2			Практичні заняття	
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7		
11	11	11	11	11	11	14	20	100

2 семестр (іспит)

Поточне тестування та самостійна робота								Сума
1 модуль								
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль №2			Іспит	
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7		
11	11	11	11	11	11	14	20	100

Сума балів	**ECTS**	**Національна оцінка**	**Для заліку**	**Критерії**
90-100	A	відмінно	зараховано	Матеріал опановано системно; завдання виконані повно, самостійно й аргументовано; здобувач коректно

Сума балів	ECTS	Національна оцінка	Для заліку	Критерії
				застосовує понятійний апарат дисципліни, робить висновки та захищає результат.
82-89	B	добре	зараховано	Матеріал опановано повно; завдання виконані якісно, але є окремі незначні неточності у змісті, аргументації або оформленні.
75-81	C	добре	зараховано	Основний матеріал опановано; завдання виконані на достатньому рівні, але аналіз або практична частина потребують поглиблення.
64-74	D	задовільно	зараховано	Матеріал засвоєно частково; є помітні недоліки у логіці, структурі, застосуванні понять або якості подання.
60-63	E	задовільно	зараховано	Досягнуто мінімально допустимого рівня; знання фрагментарні, завдання виконані з істотними недоліками, але базові результати навчання частково підтверджені.
35-59	FX	незадовільно	не зараховано з можливістю повторного складання	Матеріал опановано недостатньо; завдання неповні або містять принципові помилки; потрібне повторне складання чи доопрацювання.
0-34	F	незадовільно	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням	Матеріал не опановано; основні завдання не виконані або виконані на неприйнятному рівні.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

На заняттях викладач може рекомендувати додаткові джерела інформації до конкретної теми.

Основна:

1. Величко О. Історія України та української культури: навчальний посібник. Київ: Кафедра, 2026. 192 с.
2. Воропай О. Звичаї нашого народу: етнографічний нарис. Т. 1. Київ: Центр учбової літератури, 2022. 310 с.
3. Воропай О. Звичаї нашого народу: етнографічний нарис. Т. 12. Київ: Центр учбової літератури, 2022. 310 с.
4. Зотов В. М., Клімачова А. В., Таран В. О. Українська та зарубіжна культура: словник культурологічних термінів. Київ: Центр учбової літератури, 2024. 264 с.
5. Огієнко І. Українська культура. Коротка історія культурного життя українського народу. Київ: Центр учбової літератури, 2023. 142 с.
6. Роготченко О. Шістдесят тоталітарних років: зображальне мистецтво України 1920-1980 рр. Кн. 1. Київ: Ліра-К, 2024. 509 с.
7. Сабадаш Ю. Історія української культури (XX століття): ілюстрована хрестоматія. Київ: Ліра-К, 2022. 292 с.
8. Сабадаш Ю. Історія української культури (1991-2023): ілюстрована хрестоматія. Київ: Ліра-К, 2024. 320 с.
9. Історія української культури: у п'яти томах. Т. 1: Історія культури давнього населення України / під ред. В. А. Смолія. Київ: Наук. думка, 2000. 1136 с.
10. Історія української культури: у п'яти томах. Т. 2: Українська культура XIII – першої половини XVII століття / під ред. В. А. Смолія. К. : Наук. думка, 2001. 848 с.
11. Історія української культури: у п'яти томах. Т. 3: Українська культура другої половини XVII - XVIII століть / під ред. В. А. Смолія. Київ: Наук. думка, 2003. 1246 с.
12. Історія української культури: у п'яти томах. Т. 4: Українська культура другої половини XIX століття. Кн. 2. Київ: Наук. думка, 2005. 1293 с.
13. Історія української культури: у п’яти томах. Т. 4. кн. 1: Українська культура першої половини XIX століття / гол. ред. Г. А. Скрипник. Київ: Наук. думка, 2008. 1008 с.
14. Історія української культури: у п'яти томах. Т. 5, кн. 1: Українська культура XX - початку XXI століть / гол. ред. Б. Є. Патон. Київ: Наук. думка, 2011. 863 с.
15. Історія української культури: у п'яти томах. Т. 5, кн. 2: Українська культура XX - початку XXI століть / голов. ред. Б. Є. Патон. Київ: Наук. думка, 2011.1032 с.
16. Культура і побут населення України: навч. посіб. / за ред. В. І. Наулко, Л. Ф. Артюх. Київ: Либідь, 1993. 288 с.
17. Основи художньої культури: Теорія та історія української художньої культури: навч. посіб. Ч. 2 / за ред. В. О. Лозового, Л. В. Анучиної. Харків: Основа, 1999. 442 с.
18. Українське мистецтво у полікультурному просторі: навч. посіб. / О. Рудницька, Л. Кондрацька, В. Смікал та ін. Київ: ЕксОб, 2000. 207 с.
19. Шейко, В.М., Тишевська, Л.Г. Історія української художньої культури: підручник. Харків: ХДАК, 1999. 258 с.
20. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. Київ: Критика, 2006. 584 с.

Допоміжна:

1. Кузнєцова Є. Мова-меч: як говорила радянська імперія. Київ: Твоя підпільна гуманітарка, 2024. 376 с.

2. Мокрик Р. Культурна колонізація: страх, приниження та опір України в радянській імперії / під ред. В. Ляски. Львів: Локальна історія, 2025. 432 с.

3. Снайдер Т. Криваві землі: Європа між Гітлером та Сталіним. Львів: Човен, 2025 р. 688 с.

4. Чабанюк В. Трипілля: спочатку була глина. Київ: Віхола, 2025. 248 с.